

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO DRUŠTVO
pri
St. Anži v Mariboru

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede popoldne.

Štev. 29.

V Mariboru, dne 18. julija 1901.

Tečaj XXXV.

Kmetijske šole.

Naš kmet na Spodnjem Štajerskem je od države in dežele hudo zanemarjen. Tuintam se mu da v največji stiski kaka podpora, toda glavno sredstvo za njegov napredek, to so strokovne kmetijske šole, se mu trdovratno odrekajo. Naš kmet pač mora samo na Spodnjem Štajerskem pomagati vzdržati tri gimnazije v Mariboru, Ptuju in Celju, realko v Mariboru, eno učiteljske v Mariboru, štiri meščanske šole in sicer dve v Mariboru, po eno v Ptuju in Celju, eno nemško vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru, a da bi se tudi našemu slovenskemu kmetu dala kaka strokovna šola, na to se nihče ne spomni. Tudi naš kmet sam udano plačuje šole, da se drugi stanovi izobrazujejo, za svojo izobrazbo pa ne zahteva šol.

Po zadnjem izkazu imamo na Avstrijskem 19.565 ljudskih šol, 682 meščanskih šol, 187 trgovskih šol, 240 obrtnih šol, 83 učiteljske, 190 gimnazij, 87 realk in 172 kmetijskih šol. Meščani, trgovci in obrtniki imajo torej mnogo več strokovnih šol nego kmetje, čeprav je število kmetijskega stanu mnogo večje. Ako imate kje kako zborovanje, bodisi političnega ali bralnega društva, bodisi kmetijske zadruge, ne zabite takrat v posebnem sklepu zahtevati tudi šol za svojo strokovno izobrazbo. Država in dežela dasta le tistemu kaj, ki glasno zahteva.

Vendar bi bilo lahkomišelnost in kratkovidno, zanašati se na državo in deželo. Posebno mi na Štajerskem dobro vemo, kako se poslušajo zahteve Slovencev. Tudi glede

šol velja geslo: Kmet, pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Toda kako si naj kmet sam pomaga? Poglejmo v druge dežele, kako v njih delajo. Tudi v drugih deželah nimajo samih državnih in deželnih šol. Rekli smo, da je v Avstriji vseh gospodarskih strokovnih šol 172. Toda od teh 172 gospodarskih šol jih plačuje država samo 7, dežele 52. Kdo pa plačuje druge šole? Občine jih plačujejo 8, zasebne osebe 7, društva pa 98. Največ šol vzdržujejo torej društva, kar je velikega pomena.

Pri nas na Spodnjem Štajerskem je veliko društev, toda žal, nobenega se nimamo, ki bi si stavilo nalogo, vzdrževati kedaj kako posebno koristno strokovno šolo. Vse se da doseči, toda podjetnosti je treba. Saj se lahko tudi glede šol začne z majhnim. Ustanovi naj se n. pr. takozvana zimska šola, v kateri se poučujejo učenci le po zimi. Ta šola potrebuje le enega stalnega učitelja, vsa druga opravila bi za prvi čas lahko prevzeli drugi izobraženci. Šola tudi neobhodno ne potrebuje preskuševalnih posestev, ker se pouk vrši po zimi. V Avstriji se nahaja dandanašnji dan 63 takih zimskih šol, največ jih je seveda na Češkem. Vse take šole delujejo z izvrstnim uspehom.

Posebno do dveh stanov se obračamo, da pomoreta našemu kmetu do višje izobrazbe, namreč do duhovniškega in učiteljskega. Dandanes ko »Štajerc« in »Rodoljub« neprestano hujskata kmeta proti gospodom, naj ravno gospodje dejanski tudi v tem oziru pokažejo svojo ljubezen do kmečkega stanu.

Nemški nameni.

Nepoučeni ljudje mislijo, da mora vsak zaveden Slovenec na Spodnjem Štajerskem biti nasprotnik Nemcev. To pa je napačno mišljenje. Spodnještajerski Slovenci nikakor ne sovražimo Nemcev. Za to se tudi vidi, da pri mnogih volitvah gredo Slovenci in Nemci skupaj. Ampak resnica je, mi smo nasprotniki samo istih Nemcev, ki so sovražniki naše vere, našega jezika in naše avstrijske države. Žal, da je večina spodnještajerskih Nemcev v tem nam nasprotnem taboru.

Da se nahajajo med spodnještajerskimi Nemci nasprotniki naše vere, videlo se je v zadnjem času, ko se je začelo protestantovsko gibanje. Mnogo meščanov in tržanov je zapustilo vero starih očetov ter se zapisalo v Lutrovo vero. Nemški časniki, ki jih vzdržujejo ti Nemci, pa so blatili katoliško vero in duhovništvo ter protestante povzdigovali v deveda nebesa.

Kaki nasprotniki našega jezika so mnogi izmed naših Nemcev, vidimo vsaki dan. Naš slovenski jezik podijo iz uradov in iz šol. Kjer pa ne morejo z lepega spraviti sovražnega jim slovenskega jezika iz šol, tam si zidajo samonemške šole. V tem se vidi ravno velikanska nestrpnost nekaterih spodnještajerskih Nemcev, da rajši žrtvujejo celo lepe denarne svote, nego bi pripustili, da se njihovi otroci izobrazujejo v slovenskem jeziku. »Boj proti Slovincem« je razglasil na turnarskem shodu dr. Wolfhart kot geslo za spodnještajerske Nemce.

Listek.

Oče in sin.

Poslovenil Ivan V—uk.

Anton Morgun in njegov sin Daniel živela sta v majhni vasi; svojo majhno posestvo obdelovala sta pridno. Mati Daniela umrla je takoj po porodu. Ta udarec je britko občutil stari Morgun. Od sedaj je moral skrbeti še za majhnega otroka. Ko je Daniel postal večji in močnejši, pomagal je rad in pridno pri vsakem delu. In tako je postal sčasoma desna roka pri hiši.

Kaka dva streljaja proč, stanovala je pridna vdova Lucija Sobodika. Njen mož umrl je pred nekolikimi leti za sušico ter zapustil nepreskrbljeno ženo s sedemletno hčerko Angelo. Z varčnostjo in pridnostjo ter s pomočjo sosedu Morguna, prihranila si je toliko, da je zamogla sedaj brez skrbi živeti.

Svojo hčerko vzgojevala je v strahu božjem. Angela razvila se je kmalo v deklico, katera je bila ponos v okolici. Z Morgunovimi živeli ste v vedni složnosti in prijateljstvu. Drug družemo so pomagali iz stisk in nadlog; in ni čuda, da sta se mladi srca privadili tako, da sta bila kakor brat in sestra. Ta bratovska ljubezen izpremenila se je pozneje v vročo mladeniško; obljubovala sta si večno

zvestobo in ljubezen. Ker sta bila pa še oba mlada in Daniel ni bil vojašine prost, ni bilo misliti na zakonsko zvezo. Pa tudi za to skrivno ljubezen napočili so temni dnevi.

Daniela so potrdili v vojak in sedaj je prišel čas, da vzame slovo od Angele in rojstnega kraja ter se poda daleč proč v mesto. Grenko je bilo slovo ljubečih src. Strastno se ga je oklenila Angela ter britko plakala in tudi Danielu stopile so solze v oči. Akoravno sam potreben tolažbe, tolažil je plakajočo deklico, katera se dolgo ni dala utolažiti; nazadnje se vendar premaga ter poljubi Daniela v slovo, rekoč:

«Idi v božjem imenu, ter služi zvesto cesarju in domovini in povrni se zdrav in vesel v naročje tvoje ljubeče Angele». Še jeden poljub in krepek objem in ločila sta se. Angela šla je v sobo ter jokala; Daniel pa je korakal zamišljen po prašni cesti v mesto.

Od sedaj hodila je Angela otožna okrog. Le kadar je dobila kakšno poročilo od Daniela, razjasnilo se ji je za trenutek blede obličje. Večkrat dvomila je o njegovi ljubezni: «bo li ostal zvest svoji obljudi», dejala je sama pri sebi.

Tako in jednako mislil si je tudi Daniel o Angeli.

Leta so potekla. Daniel je zopet doma pri očetu in ljubimki. Pa tudi sedaj so se mu začele staviti zapreke, katere je bilo z težavo odstraniti.

Ubožec ni opazil, da hodi njegov oče pogosto v vas k vdovi in tudi Angela tega ni opazila. Angelj ljubezni zmotil je oba, da nista zapazila črnih oblakov, kateri so se zbirali na njunima glavama.

Enkrat je omenil Daniel k očetu, da želi vzeti Angelo za ženo. Očetu se obraz zatemni in jezno zakriči — nad mladeničem: «Še imaš čas, čakaj!» potem se obrne in odide — k vdovi.

Daniel maje z glavo ter hoče to reč brez očeta izpeljati. Še ta večer se poda k župniku.

«Kaj prineseš dobrega moj sin?» nagovori ga duhovnik.

«Želim častitega nekaj vprašati, in le to vas prosim, da zamolčite vse mojemu očetu».

«Ze prav! povej kaj ti teži srce!»

«Prosim častiti, rad bi Angelo, hčer vdove Sobodike poročil».

«Je li to vse?»

«Da, častitljivi», odgovori mladenič. «Še enkrat prosim, očetu ničesar omeniti».

«Hm, čudno!» mrmra župnik in piše. «In kedaj naj bo poroka?»

«V jednom tednu».

So pa tudi med spodnještajerskimi Nemci nasprotniki naše avstrijske države. Zakaj se po naših mestih, trgih toliko slavi bivši nemški kancelar Bismark? Ker je hotel Avstrijo uničiti in jo združiti s Prusijo. Zakaj se pri nas razobešajo frankfurterice? Ker so one znamenje združenja in edinosti vseh nemških dežel. Zakaj se pri nas s tako otročjo vestnostjo nosi modriž? Ker je to bila najbolj omiljena cvetlica bivšemu pruskemu kralju in nemškemu cesarju. Zakaj se nam vsiljuje tako predrzno povsodi nemški jezik? Ker hočejo ponemčiti slovenske dežele, da bi bile potem sposobne, da se izvijajo našemu, vse narode ljubečemu cesarju ter izročijo pruskemu, nemškemu cesarju.

Slovinci, pazite na one spodnještajerske Nemce, ki so sovražniki naše vere, našega jezika in našega cesarja ter se jih ogibajte vselej in povsod. S.

Politični ogled.

Deželni odbornik dr. Henrik Reicher je izstopil iz deželnega odbora. Nemški listi pišejo, da je izstopil samo iz zdravstvenih ozirav, podrugod se pa sliši, da je dalo povod njegovemu izstopu nesporazumljenje z drugimi nemškimi deželnimi odborniki.

Volitve v deželne zборе se utegnejo vršiti po glasovih z Dunaja, meseca oktobra, in sicer v prvi polovici. Le na Češkem se ne ve, kaj storiti, ker češki deželni zbor se snide še na zborovanje meseca septembra in Čehi žele, da bi trajalo tisto zborovanje vsaj do polovice oktobra.

Državni zbor se snide baje v prvi polovici oktobra. Radi deželnozbornskih volitev na Češkem bo imel nekoliko časa premor. Körber upa, da bo državni zbor tudi jeseni posloval redno in mirno ter da se reši proračun za l. 1902 brez viharjev.

V Solnogradu so odkrili spomenik cesarice Elizabete. Slavnostij, ki so bile velikanske, se je udeležil tudi cesar, ki je bil povsodi z navdušenjem sprejet.

Denarni polom v Nemčiji. Velika Lipska banka je propadla, ker je delniško društvo za sušenje drož v Kaslu, ki je imelo iz Lipske banke okoli 80 milijonov mark, ves denar ali poneverilo ali pa lahkomišelnost napravilo. Vseh tovarn in industrijskih podjetij, ki so poginile vsled poloma Lipske banke, je veliko. Samo v Lipsiji je prišlo vsled tega nad 30 tvrdtk v konkurz. V Nemčiji je mnogo gnjilega. Toliko sleparstva svet že dolgo ni videl, kakor sedaj na Nemškem.

Komaj je Daniel odšel, že potrka stari Morgun na vrata.

«O'—o! Bog te živi, Anton! Zelo me veseli, da me enkrat obišeš —, zakliče župnik, odpiraje mu vrata.

«Imam nekaj na srcu, častitljivi. Nekaj kar morebiti ni za mojo starost. Pa glavna reč je, da moj sin ničesar ne izve. Z jedno besedo, jaz se hočem ženiti —»

«No to ni nič posebnega. Res je, da že nisi več mlad, ter bi bilo boljše, ako bi skrbel za svojo dušo —. Zakaj pa hočeš sinu ženitev prikriti?»

«Po poroki hočem mu vse razodeti, le sedaj ne, prosim vas, le sedaj ne.

«Naj ti bo!»

«Hvala lepa, častiti! Z bogom!»

«Potrpi, potrpi! Glavno reč si pa pozabil. Kako se imenuje nevesta?»

«Vdova Lucija Sobodika.»

Duhovnik maje začujeno z glavo in molče zapiše.

Nekega dne delal je Daniel sam na polju, ko prihitel Angela vsa zasopla k njemu.

«Oh, ljubi Daniel, kaj vse sem ravno prej učakala!»

«Kaj pa ljuba?» vpraša na pol šaljivo na pol radovedno Daniel in oko mu zatemni. Kaj, ko bi oče izvedel o njegovi nakani, misli si mladenič.

Shod moravskih nemških katolikov se vrši v prihodnji jeseni v Olomucu. Čas za ta važni sestanek še ni določen, vrše se pa že obširne priprave. Iz skrajno nepovoljnih poročil, ki jih objavljajo dan za dnevom nemško-liberalna glasila, pa je posneti, da te priprave dobro napredujejo. Posebno značilna pa je opazka dunajske židinj, da prireditelji bodočega katoliškega shoda ne morejo dobiti nikakega predsednika temu shodu. Skrb dunajskih krivonoscev za moravske katolike je res vzgledna! Morda pa naprosi pripravljalni odbor Noskeja, Vrabca in Adlerja? Potrebne sposobnosti in gorečnosti za katol. stvar jim itak nihče ne more odreči!

Avstro-Ogerski poslanik v Vatikanu, grof Revertera je v ponedeljek ostavil svoje mesto, na katero se skoro gotovo ne povrne več. Mož se poda na Dunaj. Grof Revertera je dosegel starost 75 let in je upravljal posel poslanika pri sv. stolici od 29. oktobra 1888, torej skozi 13 let. Kot naslednik se imenuje v prvi vrsti grof Karol Kuefstein, ki je sedaj poslanik v Bonnu.

Sestanek treh vladarjev. Sredi mes. avgusta se snidejo blizu Moguncije nemški cesar Viljem, ruski car Nikolaj in angleški kralj Edvard. Prvi bo došel kot običajno k veliki vojaški paradi, car bo bival v gradu Wolfgarten pri Darmstadtu, kralj Edvard pa v Hormbergu, oba bota imela jednako daleč v Monguncijo. Ta sestanek pa je po mnenju merodajnih in tudi nemerodajnih politikov velike politiske važnosti. Važen sicer ni zaradi tega, ker ruski car pride na obisk nemškega cesarja, ampak ker pride tje tudi angleški kralj in se snide s carjem.

Preganjanje kristjanov na Koreji. Kolinskim listom prihaja iz Soeula naslednje skrajno tužno poročilo z dne 6. t. m., ki je hočemo tukaj na kratko omeniti: Na otoku Quelpart so se skozi deset dnij vršili vroči boji mej katoliškimi misijonarji in njihovimi gojenci na jedni in mej ondotnim prebivalstvom na drugi strani. Petnajst sto domačinov ter 300 gojencev je padlo v boju. Guverner pravi, da so boja krivi misijonarski učenci (?), ker so davkarji z njih pomočjo pobirali pri prebivalstvu previsoke davke. To razume, kdor more. Ker sta padla v boju tudi dva francoska misijonarja, je odplula proti otoku jedna francoska vojna ladija. Našli so oba še pri življenju. Koreanska vlada je naročila uradništvu strogo (?) preiskavo in je odposlala na lice mesta nekaj vojaštva. — Iz tega poročila pa ni razvidno, ali je tu govor o novih nemirih, ali pa je to samo

«Ko grem po vodo», govori žalostno Angela, «zagledam pod jednim drevesom stati tvojega očeta in mojo mater. Držala sta se za roki ter se ljubeznjivo pogledavala». Dekle začne jokati. «O Bog, kaj bo iz naju, ako se stara vzameta». Daniel jo tolaži: «Le na Boga zaupajva, bo že vse dobro izšlo».

Od sedaj sta opazovala očeta in mater na vseh potih.

* * *

Prišla je jesen in ž njo čas, ko se ljudje ženijo in možijo.

Tudi čas poroke za Danielovega očeta je prišel. Stari Morgun oblekel se je praznično ter hotel oditi v cerkev.

«Kam pa oče?» vpraša Daniel.

«K sosedu grem!»

«Dobro oče, jaz grem s teboj.»

«Idi sam, jaz ostanem doma», odgovori nevoljno stari, ter se preobleče.

Oba se vsedeta na klop ter molčita, le jezni pogledi, katere sta pošiljala drug drugemu, govorili so dovolj razločno, kaj se je godilo v prsih.

Čez nekaj časa vstane stari ter gre k studencu. Daniel ga molče spremlja; od studenca se napoti v klet, ali Daniel ga ne izpusti iz oči.

V kleti vpraša oče sina:

zakasnjeno poročilo o zadnjih krvavih dogodkih. Brzkone bo prvo resnično, ker so prvokrat na pomoč došle ruske in angleške vojne ladije že odplule od otoka in je znova vzkipelo brezmejno sovraštvo domačinov napram kristjanom.

Dopisi.

Iz Jarenine. (Drobne novice.) Občinska volitev na Pesnici se je končala z znago naših nasprotnikov. Nezaslišano je, kako so motili in zapeljevali nasprotniki naše volilce. Izmed naših sta bila voljena v odbor le dva. Prav po nemško so odhajali zmago. Kričali in vpili so, da je bila groza. Velike protipostavnosti so se godile pred volitvijo, istotako pri volitvi; zato so se Slovenci pritožili na namestništvo, da razveljavi celo volitev. Da so nekatere lačenpergarje lažje pridobili, dali so dva dni prej, 22. jun., prirediti na Pesnici takozvano «Sonnenwendfeier», pri kateri so, kakor nekdanj paganski Nemci, žgali kresove na čast nemškim malikom. Pozdravili so svoje malike tudi s kresom, ki je izražal besede: Heil und Sieg! Tudi pri tej priliki so strašno vpili, peli, pili, nazadnje pa so se še zbili «turnerji» in nemški študentje, da je tekla kri na čast nemškim malikom. To vam je res čudna olika nemška! Hvala Bogu, da smo pošteni, mirni Slovenci. — V mali občini Kaniži so imeli 10. julija obč. volitve, pri kateri so bili zopet zraven Jager, Gornik, Reininger in Ledinek. Seveda je pri tej volitvi zmagala zopet nemškutarija, katera že od nekdanj vlada v Kaniži. Bilo je v odboru do sedaj več naših mož, pa ker so se jim oči odprle še le tedaj, ko je bilo prepozno, so tokrat propadli. Smilijo se nam imenovani volilski priganjači (agitatorji), čisto se bodo zdelali. Koliko morajo vedno govoriti, koliko se prevoziti, pa še le ne gre vse tako, kakor si oni želijo — V goricaš se nam kaže lepo, toda oglašajo se razne bolezni in — toča, ki je 12. julija v Vukovskem dolu in vrhu že napravila veliko škodo. Da streljanje pomaga, prepričujemo se tudi tukaj, ako so strelne postaje po četrt ure narazen razpostavljene. Kjer pa po cele pol ure ni strelne postaje, tam gotovo toča pobije.

V Hočah. (Izlet.) Bralno in pevsko društvo »Maribor« je priredilo v nedeljo, dne 14. t. mes. izlet z veselico v oddaljeno in prijazno vasico Hoče. Da je vse hrepenelo po izletu, pokazala je množica občinstva, ki

«Zakaj laziš vedno za menoj?»

«Rad bi videl, so li vsi sodi polni —» odgovori Daniel.

«Čuj Daniel, si li ti moj sin ali ne?»

«Oče, si li ti moj oče ali moj nasprotnik? Ti si že star, jaz pa še mlad. Zakaj mi jemlješ srečo; vedi, da ljubim Angelo hčer taiste, s katero se ti hočeš poročiti.»

Molče zapusti stari klet in se napoti k Luciji.

«Čuj Lucija, jaz sem si premislil; midva se nemoreva poročiti. Pustiva srečo najnima otrokoma.»

Solze polijejo ugledno ženo; prav govori, misli si sama pri sebi; boljše je, da se mladi ženijo, kakor stari. Potem si zbrše solze rekoč:

«Pridita danes z Danielom k meni!»

Zakaj se ni babica učila pisati?

Poslovenil Ivan V.—uk.

Bilo je v nedeljo popoldan. Ne daleč od neke majhne vasice stoji temen gozd in nekoliko na stran na majhnem homolcu se vidi že od daleč stara hišica. Da hišica ni zapuščena, pričajo lepo pobeljene stene in lepo sadno drevje okoli poslopja.

Pred vrati na klopici sedi, kakih 9 let star fantič ter piše šolsko nalogo. Od vasi